

ONZE INDISCHE FUNGIFLORA.

Mag de belangstelling van het groote publiek voor de Indische plantenwereld nog betrekkelijk gering genoemd worden, voor de lagere plantengroepen, waartoe ook de Fungi of zwammen en schimmels behooren, bestaat zij practisch gesproken in het geheel niet. En deze omstandigheid mag niet aan het publiek geweten worden. In het tot nu toe totaal ontbreken van eenige voorlichting of een eenvoudig werkje, waarin men iets kan vinden over de hier voorkomende soorten, ligt wel de voornaamste oorzaak van de stiefmoederlijke behandeling dezer interessante plantengroep. In „de Tropische Natuur” verscheen hoogst zelden een opstel over dit onderwerp. Ook het wetenschappelijk onderzoek der Fungi staat nog in de kinderschoenen. Wij hebben nog niet het geringste idee over de ontzaglijke rijkdom dezer streken aan zwammen. Verzamelingen zijn hier tot nu toe bijna niet gemaakt. Wel werd hier door buitenlanders, die hier als gasten van het Treub-Laboratorium in Buitenzorg verblijf hielden, reeds een en ander verzameld en in Europa beschreven, terwijl ook op het gebied der plantenziekten veel nuttig werk gedaan werd, maar daarmee zijn wij op geen stukken na aan een overzicht onzer Indische fungi-flora toe. Een naamlijst vermeldt reeds ruim 2000 vormen, maar ook wanneer men dit getal vertienvoudigt, zal men nog misschien niet aan het juiste aantal toe zijn. Deze 2000 vormen zijn met weinig uitzonderingen allen in de omstreken van Buitenzorg gevonden. Van het overige gedeelte onzer Archipel weten wij nog zoo goed als niets, zoodat ieder direct voelen zal, dat hier nog zeer veel werk te doen valt en dat zonder krachtdadige hulp van alle kanten niets kan bereikt worden. Ook van die 2000 z. gen. bekende vormen weten wij voor een groot gedeelte niets anders dan den naam met een latijnsche diagnose van enkele woorden en het zal nog heel wat moeite kosten deze vormen te herkennen. Ook in deze richting wacht ons dus nog veel werk.

Wanneer men mensen, die hier eenigen tijd vertoefd hebben, in Holland spreekt en men tracht iets omtrent de fungiflora dezer streken te weten te komen, dan is het resultaat meestal nihil. Wij bedoelen hier natuurlijk mensen, van wie men verwachten kan, dat zij eens naar deze dingen hebben omgekeken. Zelfs bekende Hollandsche botanici hebben wij over dit onderwerp voor ons vertrek geïnterviewd. Ja, schimmels, die waren er waarschijnlijk wel veel, maar groote paddestoelen, neen, die had men hier slechts zelden gezien en altijd in zeer geringe hoeveelheden. Onze verwachtingen waren dan ook bij aankomst hier hoog gespannen, ook al omdat deze mededeelingen geenszins klopten met onze ervaring in eenige uren te Sabang opgedaan. Maar dit zou een uitzondering kunnen zijn! Echter bleek ons na eenige weken hier al spoedig, hoe verkeerd men ons had ingelicht. Wij doorkruisten de bekende Plantentuin in Buitenzorg en ontwaarden een grasveld met eene vegetatie van de Europeesche stinkende *Russula*, *Russula foetens*, hier in eene hoeveelheid aanwezig, zooals wij die in Europa nog nimmer hadden gezien. De inktzwammetjes groeiden in onafgebroken tempo bij duizenden langs den Postweg. Een aardige *Marasmius*-soort konden wij bij honderdtallen op een grasveld verzamelen en bij een bezoek aan het Natuurmonument „Depok” troffen wij daar zulk eene hoeveelheid zwammen aan, dat wij na eenige uren niet meer in staat waren iets mede te nemen. En toen midden in den Oost-moesson onze paddestoelenzoeker nog kwam aanzetten met broodzwammen zoo groot als een kinderhoofd, toen waren wij voorgoed doordrongen van den grooten rijkdom dezer streken aan zwammen en hadden de Europeesche verhalen voor altijd afgedaan.

Hoe komt het nu, zal men vragen, dat in Europa de zwammen zooveel meer opvallen dan hier? Indien wij nu maar over het hoofd zien, dat de mensen, die ons inlichtten,

wel een beetje slecht gekeken hebben, dan is op deze vraag wel een antwoord te geven. Ten eerste wordt men hier als nieuweling als 't ware zoo overvallen door de weelderige plantengroei en doet alles zoo vreemd aan, dat van opmerkzaam waarnemen in het begin niet veel komt. Er ligt iets beklemmends in al die rijkdom aan vormen en in hun ongewoon uiterlijk. Het hangt heelemaal van den persoon af, of men daar spoedig aan went. Het is dan ook niet te verwonderen, dat in het begin fungi, mossen, enz. door niet-specialisten over het hoofd gezien worden. Het milieu der zwammen is hier geheel anders. Hier groeit en bloeit alles tegelijk. Zij staan hier te midden van frisch gras en bloeiende kruiden, of worden door grootbladige planten geheel aan ons oog onttrokken. Hoe heel anders is dit meestal in Europa. Daar verschijnen zij hoofdzakelijk in den herfst en is hun optreden een verschijnsel, dat iedereen opvallen moet. Een nieuwe opbloei van het afstervende herfstbosch. „In den Pilzen sinkt der Herbst herab, die Pflanzenwelt träumt ihren Frühling nach” schreef de beroemde botanicus NEES VAN ESENBECK. Voor de tropen geldt dit niet. Hier zijn de zwammen aan geen tijd gebonden. Aan voedingsstoffen ontbreekt het hier nooit. Slechts voldoende vocht is voor hun optreden noodzakelijk. Daarom zijn streken zonder een uitgesproken Oostmoesson hier ook zoo rijk aan fungi. Allerlei fraaie in Europa opgestelde theorieën over het optreden der vruchtlichamen na vaste rustperioden zouden het dan ook hier hard te verantwoorden krijgen. Maar men theoretiseert nu eenmaal graag over dingen, waar men niets van weet.

Is het dus bij de groote paddestoelen het milieu, dat voornamelijk de oorzaak is, dat zij hier over het hoofd gezien worden, bij de lagere fungi, de schimmels die de plantenziekten veroorzaken, is het de afwijkende habitus der waardplanten, die hen voor ons oog in het begin verbergt. Zoo schrijft de bekende phytopatholoog RACIBORSKI in zijn boek „Parasitische Algen und Pilzen Java's”, dat hij hier in het begin de plantenziekten niet zag en hij eerst aan de habitus der waardplanten moest wennen. Nu, zooals wij reeds boven opmerkten, hangt dit ook af van den persoon, want zoo sterk als RACIBORSKI dit voorstelt, hebben wij het nooit gevoeld.

Reeds lang geleden hebben onderzoekers melding gemaakt van de rijkdom dezer streken aan fungi. Zoo vinden wij in Flora (Band V, 1822) een brief van den zoo kort na zijn aankomst alhier overleden DR. KUHLE gepubliceerd, waarin deze met enthousiasme over de rijke fungi-flora van Java schrijft en in de bibliotheek te Buitenzorg bevindt zich nog eene collectie fungi-afbeeldingen, van hem en van VAN HASSELT afkomstig. Ook JUNGHUHN maakt in zijne werken van de fungi melding en wijst herhaaldelijk op hunne groote verscheidenheid, vooral bij *Agaricaceëen* (dit zijn onze gewone paddestoelen). Na JUNGHUHN geraakten de fungi hier geheel in het vergeetboek. Wel werd af en toe een en ander verzameld en naar Europa gebracht, maar van een geregeld onderzoek was geen sprake. In 1908 bezocht de beroemde Weener Mycoloog Professor FRANZ VON HÖHNEL, Buitenzorg en omgeving en heeft gedurende zijn kort verblijf de zwammenwereld aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Zoowel lagere als hogere zwammen heeft hij onderzocht en vele soorten op uitstekende wijze beschreven. Helaas werd al het materiaal naar Weenen medegenomen, terwijl de beschrijvingen der Javaansche soorten overal verspreid staan, zonder een bepaalde volgorde, zoodat het een omslachtig werk is, deze publicaties te benutten. Toch vormen zij het beste wat er ooit over de Javaansche fungi-flora geschreven is. De beschrijvingen zijn voorbeeldig nauwkeurig, wat van de meeste andere soorten, ook van latere jaren, niet gezegd kan worden.

Gedurende een achttal maanden hebben wij gelegenheid gehad met de rijke mycologische flora van de omstreken van Buitenzorg kennis te maken en deze systematisch te onderzoeken. Maar de kennis van de Buitenzorgsche flora is niet voldoende om in den

toekomst een dragelijk werk over de Indische fungi-flora samen te stellen. En reizen is hier moeilijk en duur. Ook is een enkel persoon niet in staat zulk een uitgestrekt gebied te bereizen. Daarom roepen wij de medewerking in van alle lezers der „Tropische Natuur”. Als ieder een steentje bijdraagt, kan ten slotte het mycologische bouwwerk opgetrokken worden. En de hand van een mycoloog is gauw gevuld. Een rottend stukje hout met een zwarte aanslag erop kan hem al heel gelukkig maken. Van alles is welkom. Daar zijn eerst de groote paddestoelen, waaronder vele soorten op boomstammen en rottend hout. Zij zijn lederachtig of hard als hout en kunnen in de zon gedroogd worden. De vleezige paddestoelen hebben groote bezwaren. Hun leven is zeer kortstondig, terwijl zij buitengewoon veel te lijden hebben van vliegenlarven, kleine witte maden, die zich met het vleesch van hoed en steel voeden en het geheel spoedig in een rottende en stinkende brij doen overgaan. Bevindt men zich op niet al te grooten afstand van Buitenzorg, dan is oversturen echter te probeeren, waarbij men de groote soorten eenvoudig in krantenpapier of zoo iets wikkelt, de kleinere tusschen vochtig mos of humusbestanddeelen inpakt. Is de afstand te groot, dan dient men ook deze vormen in de zon te drogen. Ook kan men hen geheel als hoogere planten behandelen en hen tusschen papier zwak persen. Maar dan is het zwammenrijk nog niet uit. Dan zij er nog allerlei schimmels en kleine vormen op rottend hout, humus, rottende vruchtenschalen enz.; die kan men eenvoudig zonder meer in papier pakken. Op bladeren, zoowel van allerlei kruidachtige planten als van boomen, komen allerlei vlekken voor, die door schimmels veroorzaakt worden. Deze zijn ook zeer welkom. Zij kunnen eenvoudig op de bekende wijze tusschen papier geperst en gedroogd worden.¹⁾

Tenslotte nog een enkel woord. Laat niemand denken: „mijn vondst zal wel niet belangrijk zijn”. Op fungigebied is alles hier nog belangrijk. En hoe zullen wij, zonder dat van alle kanten wordt opgestuurd, ooit iets over de verspreiding der soorten te weten kunnen komen? Ook zullen teleurstellingen aan de zijde der afzenders niet voorkomen kunnen worden. Zoo zal het kunnen gebeuren, dat iemand bladeren met vlekken instuurt, terwijl bij onderzoek blijkt, dat deze niet door een schimmel veroorzaakt worden. Laat dit niemand ontmoedigen. Ook voor de meest geoefende mycoloog is een dergelijk geval niet uitgesloten. Het volgende moge illustreeren hoe gemakkelijk men er invliegen kan. Op onze algemeen voorkomende *Bambusa nana* komt een roestzwam voor, die op de bladeren kleine gele vlekken vormt. Deze soort werd door ons in den Tuin te Buitenzorg verzameld. Op zekeren dag ontdekten wij dezelfde vlekjes, maar in veel grooter aantal op de bladeren van dezelfde plant, die nu als heg was aangeplant. Een flinke hoeveelheid materiaal werd meegenomen, maar bij onderzoek bleken de vlekjes nu door een schildluis te worden veroorzaakt. Deze schildluizen bootsten zoo precies de zwam op de bladeren na, dat zelfs met een zwakke loupe nog geen verschil te zien was. Doch er is nog iets anders dat teleurstelling kan geven. Wanneer men iets inzendt, natuurlijk altijd voorzien van een briefje met vermelding van vindplaats en vinder, dan wil men ook gaarne den naam weten. Dit nu zal in vele gevallen niet direct mogelijk zijn, aangezien het gebied daar voor in deze streken nog te weinig bestudeerd is. Er gaat echter niets verloren, en vroeg of laat komt dit terecht.

En hiermede hebben wij de lezers in korte trekken een beeld gegeven van wat er hier op mycologisch gebied gedaan is en wat er nog gedaan moet worden. Wij hopen zoo af en toe in een kort opstel hen met eenige algemeene en belangrijke fungi te doen kennis maken, hetgeen hun tochten en wandelingen slechts veraangename zal.

Buitenzorg.

DR. C. VAN OVEREEM.

¹⁾. Men gelieve alle zendingen te sturen aan het Herbarium te Buitenzorg.